

ПІВНІЧНА КОРЕЯ У «ЛЕЩАТАХ» МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ: ЧИ ВИСТАЧИТЬ У ПХЕНЬЯНА РЕСУРСІВ, АБИ ВИТРИМАТИ ІЗОЛЯЦІЮ?

У XXI ст. міжнародні санкції набувають все більшого поширення в контексті формування порядку денного стратегічних орієнтирів світової політики. У світлі вищезазначеного ця стаття розглядає політику санкцій ООН як інструмент вирішення північнокорейської ядерної кризи. Автор намагається відповісти на питання, чи здатна санкційна політика Організації Об'єднаних Націй примусити Північну Корею відмовитися від ядерної зброї. Оцінюючи ключові фактори, що визначають ефективність політики санкцій ООН на північнокорейському напрямі, робиться висновок про її низьку спроможність у процесі денуклеаризації КНДР. У свою чергу, рестриктивні заходи Організації Об'єднаних Націй здатні лише відтягнути в часі процеси удосконалення Пхеньяном своїх ядерних технологій.

Ключові слова: міжнародні санкції, північнокорейська ядерна програма, політика санкцій ООН, ядерне розповсюдження, МАГАТЕ, міжнародна безпека.

У XXI в. международные санкции приобретают все большее распространение в контексте формирования повестки дня стратегических ориентиров мировой политики. В свете вышесказанного, приобретает актуальность исследование возможности северокорейского ядерного урегулирования при помощи политики санкций ООН. Данная статья рассматривает политику санкций ООН как инструмент разрешения северокорейского ядерного кризиса. Автор делает попытку ответить на вопрос, способна ли санкционная политика Организации Объединенных Наций заставить КНДР отказаться от ядерного оружия. Оценивая ключевые факторы, определяющие эффективность политики санкций ООН на северокорейском направлении, высказывается гипотеза об их несостоятельности в попытках предотвратить продвижение Северной Кореи своих ядерных технологий. В свою очередь, принудительные рестриктивные средства ООН способны замедлить процесс усовершенствования КНДР своих ядерных технологий.

Ключевые слова: международные санкции, северокорейская ядерная программа, политика санкций ООН, ядерное распространение, МАГАТЭ, международная безопасность.

Sanctions are becoming increasingly central to shaping strategic outcomes in the XXI century. In this light, it is getting more important for analysts in international relations around the world to research one of the most salient issues of the current world politics – the nuclear program of North Korea in the context of UN sanctions policy. The article is tackling UN sanctions policy as an instrument to Korean nuclear crisis resolution. The investigation tries to respond, whether United Nations sanctions strategy is capable to force North Korea to reject its nuclear weapon. Assessing key factors the efficacy of UN sanctions against North Korea impact on, author concludes that United Nations sanctions policy will not stop North Korean state from developing nuclear weapon, but can postpone this process.

Key words: international sanctions, North Korea nuclear program, UN sanctions policy, nuclear proliferation, the IAEA, international security.

Однією із найбільших загроз міжнародній безпеці на світовій сцені нині виступає ядерна програма Північної Кореї. Міжнародне співтовариство, передусім США, Євросоюз, Південна Корея та Японія розглядають ядерну діяльність КНДР як серйозний виклик світовій стабільності, адже остання не лише підриває основи режиму ядерного нерозповсюдження,

а й несе із собою небезпеку передачі ядерної зброї, матеріалів або технологій терористичним угрупованням, нестабільним авторитарним режимам чи «failed states».

Хоча питання нерозповсюдження та ядерного роззброєння порушувались у роботах вітчизняних дослідників, зокрема О. Бодрука, С. Галаки, В. Горбуліна, А. Дашкевича, Є. Камінського, О. Крапівіна,

А. Круглашова, Л. Лещенка, В. Манжолі, Г. Перепелиці, О. Потехіна, В. Чумака, поза їх увагою лишилось питання визначення потенціалу політики санкцій у протидії горизонтальній нуклеаризації. Отже, спробуємо в цій статті простежити головні етапи санкційної політики ООН щодо Північної Кореї та оцінити її ефективність у процесі ядерного роззброєння КНДР.

Загострення напруги навколо ядерних технологій Північної Кореї мало місце у 1993-1994 рр., коли Пхеньян оголосив про свій намір вийти з ДНЯЗ. Гостроти ситуації додало те, що у травні 1994 р. КНДР розпочала видаляти паливні стрижні зі свого 5 Мвт реактору, що довело відносини Північної Кореї із США, Японією і Євросоюзом до найнижчої точки розвитку. 28 травня 1994 р. група інспекторів ООН змушена була виїхати з КНДР, адже їх пропозиції з моніторингу за проведенням даної операції північно-корейський режим остаточно відхилив.

Відповідь Білого дому на ситуацію озвучила М. Олбрайт, яка на той час обіймала посаду постійного представника США у Раді Безпеки ООН. М. Олбрайт у зв'язку із цим оголосила, що Вашингтон не бачить іншого способу вплинути на північно-корейське керівництво, як за допомогою політики ізоляції через впровадження міжнародних санкцій, про що, за словами дипломата, було досягнуто принципової згоди Великобританії, Росії і Франції [1]. Відтоді розпочалася ініційована американською стороною політична лінія міжнародної ізоляції країни в рамках ООН, аби змусити Пхеньян відмовитись від ядерної зброї та сісти за стіл переговорів.

Звернення до стратегії ізоляції КНДР через упровадження санкцій ООН, на думку фахівців Міжнародного центру Карнегі за міжнародний мир, диктується тим, що ліквідація північнокорейського ядерного потенціалу за допомогою військової сили викликає серйозні сумніви з таких причин:

- через украй закритий характер країни розвідка нездатна надати вичерпної чи навіть у високій ступені достовірної інформації про місця переховування ядерних боєприпасів, пускових установок ракет і самі ракети;

- перебуваючи в підземних сховищах, деякі ядерні боєприпаси й ракети можуть зберегтися після удару, навіть якщо він здійснюватиметься боезарядами глибокого проникнення;

- північнокорейські війська є занадто численними, аби бути розосередженими одномоментно внаслідок серії потужних авіаударів [2].

До того ж, вплив на Північну Корею за допомогою воєнної сили не принесе Сполученим Штатам бажаних результатів, адже, на відміну від Іраку або операції в Косово, проведення таких дій на півострові ускладнюється й геополітичними обставинами, адже КНДР перебуває у небезпечній географічній близькості до двох ядерних держав – Китаю і Російської Федерації, які вкрай незацікавлені у посиленні американської воєнної присутності у регіоні [3].

Перша спроба Вашингтону накласти міжнародні санкції ООН стосовно Пхеньяну припадає на середину 1990-х рр.

Уже 10 червня 1994 р. Рада управляючих МАГАТЕ ухвалила резолюцію, у якій вперше пропонувалося

застосувати санкції стосовно Північної Кореї за перешкодження проведенню інспекцій ядерних об'єктів у повному обсязі.

13 червня 1994 р. у зв'язку із прийняттям резолюції МАГАТЕ відбулося спільне засідання представників США, Японії і Південної Кореї, на якому сторони дійшли згоди про координацію дипломатичних зусиль в ООН задля накладання повного ембарго на поставки озброєнь КНДР як першого пакету санкцій проти Пхеньяна. До того ж, Білий дім пропонував до кінця 1994 р. узгодити з постійними членами Ради Безпеки ООН і другий пакет санкцій, яким передбачалися економічні обмеження, зокрема і впровадження ембарго на поставки нафти до КНДР.

У відповідь на запропонований американською стороною пакетний план по санкціям ООН МЗС КНДР оприлюднило заяву, в якій йшлося про те, що Північна Корея розглядатиме санкції агресивним актом проти неї, що прирівнюватиметься до оголошення війни. Проект санкційної резолюції Ради Безпеки ООН американські дипломати збиралися подати на голосування у червні 1994 р., як його ухвалу раптово було заблоковано Китаєм [4].

Негативне ставлення Китаю до політики ізоляції КНДР у Раді Безпеки ООН обумовлювалося рядом факторів, серед яких виділимо такі:

- по-перше, Пекін традиційно негативно сприймає примусову дипломатію в контексті потенційних і реальних інструментів міжнародного урегулювання, адже, вона порушує основний принцип китайської дипломатії – невтручання у внутрішні справи інших держав. Такий підхід був представлений у базових зовнішньополітичних документах КНР середини 1990-х рр., зокрема «Новий концепції безпеки», «Концепції гармонійного розвитку», котрі сформували ідейну платформу політики добросусідства, нової економічної дипломатії Пекіну [5]. Остання ж ставить у прямопропорційну залежність посилення міжнародних позицій Піднебесної до розширення її економічних зв'язків з державами світу [6]. У світлі зазначеного цілком логічною стала заява співробітника МЗС КНР про те, що «санкції недоречні і лише ускладнюють північнокорейську ситуацію» [7].

- по-друге, китайська сторона наполягала на тому, що торговельно-економічні відносини з Північною Кореєю мають бути повністю відокремлені від її ядерної діяльності, і вищезгадана проблема не повинна ставати перешкодою на шляху прагматичного економічного партнерства;

- по-третє, розуміючи, що міжнародні санкції ООН завдадуть серйозного удару по стагнуючій економіці КНДР, Пекін побоювався формування зони напруги на кордоні з Північною Кореєю і загострення гуманітарної ситуації у регіоні через ймовірний потік біженців, що здатне порушити конструкт стабільності непідйомним вантажем соціально-демографічних проблем. Китайські високопосадовці також розглядали ймовірність політичної переорієнтації Пхеньяна на США у разі припинення або суттєвого зменшення економічної допомоги КНДР з боку КНР [8];

- по-четверте, ірраціональність поведінки владної еліти у Пхеньяні викликала неабияке занепокоєння Китаю щодо можливої непередбаченої військової

реакції КНДР на впровадження пакету санкцій у рамках Організації Об'єднаних Націй. У свою чергу, розвиток ситуації за таким воєнно-силовим сценарієм здатний був поставити під сумнів вражаючі темпи економічного зростання КНДР [9];

– по-п'яте, у стратегічному плані Пекін також розглядав збереження тісних відносин з Пхеньяном у контексті зростаючої геополітичної конкуренції із США, особливо з урахуванням можливостей північно-корейських збройних сил діяти на противагу американському воєнному контингенту у Південній Кореї [10].

Важливість китайської позиції для успішного ядерного урегулювання корейської проблеми за допомогою міжнародних санкцій посилювалася тим, що, за оцінками європейських фахівців, саме КНДР створювала «подушку безпеки» для режиму Північної Кореї, постачаючи країні близько 90 % нафти, 80 % споживчих товарів і 45 % продуктів харчування. Свідченням суттєвої залежності у торгівлі є той факт, що Північна Корея мала 994,6 млн дол дефіциту у торговельному балансі з Китаєм [11].

З приходом ж до влади у США республіканської адміністрації Дж. Буша-мол. і включенням Північної Кореї до категорії держав так званої «вісі зла», державний департамент відновив свої спроби денуклеаризувати КНДР через ухвалу відповідної резолюції по санкціям у рамках Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Д. Реннек, експерт з питань політики санкцій Дослідницької служби Конгресу США, вважає, що Вашингтон наполягав на запровадженні санкційних заходів ООН проти Пхеньяну, адже останній представляє серйозну загрозу для національної безпеки США з трьох причин: Північна Корея фінансує та продає зброю терористичним організаціям; порушує режим ядерного нерозповсюдження; є державою не лише тоталітарною, але й такою, що сповідує марксистсько-ленінську ідеологію [12]. Г. Дінмор і Д. Домбі, зі свого боку, зазначають, що США прагнули застосувати міжнародні санкції, насамперед, для повалення північнокорейського політичного режиму [13]. Б. Тейлор стверджує, що стратегію ізоляції Білий дім волів використати задля залучення Пхеньяну до шестисторонніх переговорів [14].

Відновлення ж переговорів по пакету міжнародних санкцій між постійними членами Ради Безпеки ООН стало можливим лише у березні 2003 р. завдяки тому, що Китай офіційно повідомив Білий дім, що він не виключає можливості застосувати і міжнародні санкції проти КНДР, якщо остання не зупинить свою ядерну діяльність.

І дійсно, починаючи з другої половини 2003 р., Пекін висловлює все більшу готовність долучитися до міжнародних санкцій проти Північної Кореї. Зокрема, Китай періодично скорочував поставки нафти до КНДР у період між вереснем і листопадом 2006 р. і потім у лютому та березні 2007 р. Крім того, Китай допомагав зусиллям США у накладанні фінансових санкцій, заморозивши північнокорейські рахунки у Vanco Delta Asia відразу після проведення Північно-ядерних випробувань у жовтні 2006 р. Китайські поставки озброєнь у Північну Корею також були істотно обмежені за 2003–2008 рр., Північна Корея,

тепер змушена була купувати більшу частину військової техніки у Росії та Казахстані [15]. У 2005 р. МЗС КНДР розглядав можливості скорочення поставок продуктів харчування до КНДР, проте пізніше було вирішено відійти від цієї ідеї з гуманітарних міркувань [16].

Беручи до уваги дані обставини, у квітні 2005 р. тодішній помічник держсекретаря США К. Хілл провів переговори з китайськими колегами, аби вмовити Пекін, згідно зі сформульованою К. Райс ще у 2003 р. ідеєю «технічного переривання поставок палива», використати цей важіль впливу на Північну Корею через ухвалу відповідного пакету санкцій Радою Безпеки ООН. Відповідь Пекіну щонайменше викликала роздратування американців, адже офіційна відмова пояснювалася вмістом високої частки парафіну в нафті, що призвело би до засмічення трубопроводів і необхідності їх заміни [17]. У такий спосіб Китай вкотре запобіг ізоляції КНДР у рамках ООН [18].

Гальмуючим фактором, хоча й не домінуючим, на шляху прийняття санкційної резолюції ООН проти Північної Кореї на початку 2000-х рр. виступала й позиція Російської Федерації.

Ставлення Кремля щодо санкцій відносно Північної Кореї визначалося дією чинників, різнонаправлених за своїм змістом і ступенем впливу.

Ядерна Північна Корея негативно позначається на національній безпеці Російської Федерації, адже здатна спровокувати нову гонку озброєнь у регіоні, у тому числі, за рахунок нарощування китайської й американської воєнної могутності, збільшення воєнних витратків Японією.

З іншого боку, Кремль був незацікавлений й у поваленні північнокорейського політичного режиму через ініційовану Вашингтоном стратегію ізоляції, що значно посилює б позиції США на Корейському півострові.

До того ж, Російська Федерація, подібно до Китаю, не розглядала примусові інструменти зовнішньополітичного впливу як ефективні способи міжнародного урегулювання. У «Концепції зовнішньої політики» 2000 р. зазначено, що «застосування силових методів... не може усунути глибинні соціально-економічні, міжетнічні та інші протиріччя, які лежать в основі конфліктів» [19]. Документ також відзначає неухильне прагнення Росії підтримувати дружні відносини із країнами геополітичного доквілля, адже у ньому підкреслюється важливість «формування поясу добросусідства по периметру російських кордонів» [20].

Повне неприйняття Москвою міжнародних санкцій відносно КНДР також видавалося малоімовірним з огляду на те, що загострення воєнно-політичної ситуації, що ставало неминучим при нарощуванні ядерного потенціалу Пхеньяну, заблокувало б інвестиції у розробку східно-сибірських нафтогазових родовищ [21].

Тож, Російська Федерація готова була підтримати лише мінімальний пакет санкцій проти Пхеньяну, аби змусити останній піти на поступки в ядерній сфері [22].

Лише ядерні випробування Північної Кореї 9 жовтня 2006 р. дозволили пом'якшити протиріччя між постійними членами і Рада Безпеки ООН резолюцією № 1718 спромоглася запровадити перший пакет міжна-

родних санкцій проти Пхеньяну. Розглянемо основні положення резолюції.

Документом № 1718 ООН засудила ядерні випробування КНДР і визначила їх як загрозу міжнародному миру і безпеці. У зв'язку із цим, діючи у межах своїх повноважень, на підставі ст. 41 Статуту ООН, Рада Безпеки постановила запровадити ембарго на поставки озброєнь й ядерних матеріалів, увела заборону на експорт товарів розкоші, а також застосувала цілеспрямовані санкції проти окремих політиків держави, причетних до її ядерної програми [23].

Зокрема, п. 8 зобов'язує країни-члени вжити заходи для попередження прямої і непрямой поставки, продажу чи передачі КНДР: а) бойових танків, броньованих машин, крупнокаліберних артилерійських систем, бойових літаків, гелікоптерів вогневої підтримки, воєнних кораблів, ракет і ракетних систем, чи пов'язаних з ними матеріальних засобів; б) всіх предметів, матеріалів, обладнання, товарів і технологій, котрі могли б посприяти здійсненню програм Північної Кореї, пов'язаних з ядерною зброєю, балістичними ракетами або іншими видами зброї масового знищення; в) предметів розкоші. Водночас резолюція № 1718 вимагала і від Пхеньяна припини експорт вище перерахованих предметів.

Важливо відмітити й те, що державам постійним членам Ради Безпеки ООН вдалося досягнути згоди щодо оперативного застосування фінансових й економічних санкцій відносно установ та осіб, причетних до ядерної діяльності КНДР, балістичних ракет або інших видів зброї масового ураження [24].

Розширений ж пакет міжнародних санкцій, який би включав ембарго на поставки нафти, Раді Безпеки так і не вдалося ухвалити через заперечення Пекіну, який побоювався завдати серйозного удару по стратегічним галузям економіки Північної Кореї [25].

Вузьке коло санкційних заходів, як й очікувалося, не лишило великих шансів на успіх політиці ізоляції в досягненні денуклеаризації Північної Кореї, що яскраво продемонстрував перебіг шестисторонніх переговорів, до яких залучені США, Північна і Південна Кореї, Китай, Японія та Росія, які не скликалися з вересня 2007 р. У 2009 р. Пхеньян офіційно вийшов з переговорного процесу у рамках «шести» і 25 травня того ж року провів другі ядерні випробування.

Відповіддю світового співтовариства на них стала ухвала другого пакету санкцій ООН резолюцією 1874, яка незважаючи на характер загроз майже повністю дублювала попередню. Разом із тим, документ 1874 містив окремі доповнення до 1718 резолюції. Зокрема, заборона на експорт північнокорейської важкої військової техніки, що мала місце у Резолюції 1718, була поширена на всі види озброєнь, у тому числі і стрілецької; всім державам-членам ООН приписувалося оглядати підозрілі північнокорейські судна у відкритому морі; від усіх держав-учасниць та фінансових установ вимагалось призупинити фінансову допомогу, виплату позик та експортних кредитів Північній Кореї, за винятком тих, які спрямовувались на гуманітарні цілі; постановлялося державам-учасницям припинити спеціальну підготовку громадян

КНДР, що могла б допомогти у програмах розробки ЗМЗ [26].

Відтоді міжнародні санкції ООН стали дедалі очевидніше оцінюватися амбівалентно у своїй онтологічній природі – як спосіб денуклеаризації КНДР і в якості іманентної складової проблеми, що діє на пониження спроможності розв'язати корейський «ядерний вузол» мирним шляхом.

Чому ж політика міжнародних санкцій ООН показала настільки низьку ефективність у запобіганні набуттю КНДР ядерного статусу? Вірогідно, аби відповісти на це питання, доцільно розглянути головні фактори міцності північнокорейського режиму, котрі, за теорією міжнародних санкцій, нівелюють їх дієвість як засобу підтримки миру та безпеки.

Перш за все, складні дипломатичні переговори в Раді Безпеки і непоступливість Китаю у питанні впровадження міжнародних санкцій проти КНДР, дозволили Пхеньяну провести серію економічних реформ (1998-2002 рр.), націлених на автаркізацію народногосподарського комплексу Північної Кореї.

З 1994 р. було взято курс на зміцнення державного управління країною. Піком цього процесу став перегляд Основного закону КНДР у 1998 р., що надав можливість розширити повноваження військових, зокрема Комісії Національної Оброни. Кім Чен Ір ініціював впровадження нової ідеологічної доктрини «сонгун» («першість військової політики»), аби закласти надійний фундамент своєму режиму [27].

Затягування застосування санкційних заходів ООН більше, ніж на десятиріччя дозволило Північній Кореї й диверсифікувати свої зовнішньополітичні і зовнішньоекономічні контакти за рахунок країн, що розвиваються, тим самим звівши до мінімуму свою економічну залежність від держав-ініціаторів політики міжнародних санкцій. Наразі важко оцінити обсяг торгівельно-економічних зв'язків КНДР з державами, що розвиваються через закритість північнокорейського режиму. Однак, за даними КОТРА, Північній Кореї у 2006-2007 рр. вдалося утричі збільшити обсяг торгівлі з Бразилією, Таїландом та Індією, на які у 2007 р. припадало близько 11 % експортно-імпорتنих операцій. Ще більш вражаючими були досягнення у відносинах з країнами Середнього і Близького Сходу, зокрема з Єменом, Іраном і Сирією. Виходячи з політичних міркувань і через значний обсяг контрабанди, торгівлі зброєю, хоча б якихось правдоподібних даних про їх торгівлю з Пхеньяном отримати не видається можливим [28].

Низька результативність міжнародних санкцій ООН у розв'язанні корейського ядерного питання обумовлюється і непослідовністю підходів Південної Кореї та Японії у їх реалізації проти КНДР.

Наприклад, Сеул, який до жовтневих випробувань 2006 р. не відчував ядерної загрози, прагнув по можливості не дратувати Пхеньян, заморозивши активи КНДР і продовжував «політику відкритих дверей», сподіваючись уникнути збройного зіткнення з Північчю і сприяти поступовій мирній трансформції північнокорейського режиму. Ставлення Південної Кореї до примусових заходів можна визначити за виступом її тодішнього президента Но Му Хена у квітні 2005 р., який заявив: «На мою думку, санкції не

змусять Північну Корею відмовитись від своєї ядерної програми і ... зростаючий тиск на неї лише ускладнить ситуацію. Заборони можуть запроваджуватися лише у разі відсутності надії. Я вірю, що така надія допоки є... Північнокорейська загроза сьогодні зменшилась набагато більше, ніж коли-небудь. Це – наслідок того, що у Північній Кореї немає сучасної високотехнологічної зброї, а її економічні можливості не дозволяють їй вести воєнну кампанію» [29]. Непослідовність зовнішньополітичної лінії Сеула прослідковувалась і у 2007-2009 рр.

До того ж, низька ефективність роботи 1718 комітету по санкціям через недостатнє фінансування і політичні розбіжності держав постійних членів, мінімізували можливості забезпечити широку міжнародну підтримку санкційним резолюціям проти КНДР й ускладнили контроль за виконанням документів Ради Безпеки ООН.

Вилучення владою Таїланду та ОАЕ північнокорейської зброї, наприклад, становить лише невелику частину від «сотень мільйонів доларів», що їх, за оцінками комітету Ради Безпеки по санкціям, Пхеньян заробляє щорічно на експорті зброї в обхід документам ООН [30]. Невиконання міжнародних санкцій ООН підтверджується, наприклад, й вилученням тайською владою у 2009 р. 35 тонн зброї (включаючи гранатомети та ракети) у м. Бангкок під час дозаправки вантажного літака, що прямував із Північної Кореї до Південної Азії, і далі до Близького Сходу [31]. Подібні інциденти мали місце й у 2008 р., коли влада Об'єднаних Арабських Еміратів перехопила австралійське судно, що прямувало до Ірану із десятьма контейнерами північнокорейських ракет на борту [32].

Більше того, китайська сторона неодноразово блокувала оприлюднення у Раді Безпеки ООН висновків групи експертів з виконання КНДР вимог санкційних резолюцій організації. Наприклад, друга доповідь експертів, підготовлена ще у травні 2010 р., була представлена через заперечення Китаю лише у

листопаді 2010 р., що, у свою чергу, не дозволило комітету по санкціям ООН вчасно припинити експорт ядерних технологій до Ірану. У доповіді, зокрема, стверджувалося, що КНДР постачала ядерні матеріали, а також технології з виробництва балістичної зброї до Ірану, М'янми і Сирії. Документ описує чотири випадки експорту Пхеньяном заборонених технологій і озброєнь [33].

Згідно з даними вчених із Південної Кореї, незважаючи на санкції ООН, Китай продовжує нарощувати свою економічну присутність у країні. Так, комерційні операції КНДР із Китаєм складають 80 % від загального обсягу міжнародної торгівлі Пхеньяна. Південнокорейські фахівці вважають, що показники торгівлі КНР з КНДР зросли з 20 % у 1999 р. до 50 % у 2009 р. Помітне збільшення двосторонньої торгівлі пов'язане з розвитком китайських північно-східних провінцій, а також з проектом, котрий має забезпечити Піднебесній вихід до Японського моря через порт Раджин, який становить для Пекіну виняткове значення, адже прокладає для КНР одночасно шлях як до Південної Кореї, так й Японії, а також відкриває провінцію Цзилін для торгівлі з державами Північно-Східної Азії. У 2010 р. КНДР і Китай уклали угоду про оренду пірса у порту Раджин на десять років [34].

Американські ж експерти вказують на те, що Пекін з 2008 р. не надає достовірної інформації щодо розвитку торговельно-економічних контактів з Пхеньяном. Цьому допомагає й те, що з 2008 р. китайська сторона взагалі прибрала графу звітності про рівень торгівлі з КНДР, а включила її показники до загального обсягу торгівлі КНР з державами Азії [35].

Таким чином, політика міжнародних санкцій ООН через антагонізм національних інтересів постійних членів Ради Безпеки швидше за все і надалі демонструватиме свою низьку результативність у денуклеаризації Корейського півострова.

ЛІТЕРАТУРА

- Mazzar M. North Korea and the Bomb: A Case Study in Nonproliferation / M. Mazzar. – New York : St. Martin's Press, – 1995. – P. 158.
- Готтемоллер Р. Корейский ядерный кризис: перспективы урегулирования / Р. Готтемоллер, Ю. Федоров // Аналитические доклады Научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО(У) МИД России. – 2005. – Выпуск 5. – С. 76.
- Там само.
- Kihl Young Whan Confrontation or Compromise? Lessons from the 1994 Crisis / Kihl Young Whan, 1995. – P. 185.
- Gao Fei The Shanghai Cooperation Organization and China's New Diplomacy / Gao Fei. The Hague: Netherlands Institute of International Relations: Clingendael, 2010. – P. 37.
- Van Bergeijk Peter, Melissen Jan Economische diplomaten and Diplomatieke economen / Peter Van Bergeijk, Jan Melissen // International Spectator. – 2010. №. 64 (2). – Februari. – PP. 68–69.
- Hiebert M. US to Put Sanctions on North Korea Trade / M. Hiebert, J. Solomon, Ch. Hutzler // Wall Street Journal Asia. – 2003. – 31 March.
- Готтемоллер Р. Корейский ядерный кризис: перспективы урегулирования / Р. Готтемоллер, Ю. Федоров // Аналитические доклады Научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО(У) МИД России. – 2005. – Выпуск 5. – С. 74.
- Scobell A. China and North Korea: From Comrades-in-arms to Allies at Arms Length / A. Scobell – Carlisle, PA: US Army War College, 2004. – P. 2.
- Shen D. Cooperative Denuclearization toward North Korea / D. Shen // The Washington Quarterly. – 2009. – Volume 32. – № 4 (October). – P. 179
- North Korea: Country Profile 2008. – London: Economist Intelligence Unit, 2008. – P. 20.
- Rennack D. North Korea: Economic Sanctions. CRS Report for Congress Congressional Research Service / D. Rennack. – Washington. – 2006. – 17 October. – P. 1.
- Dinmore G. Bolton: Sanctions Help Regime Change / G. Dinmore, D. Dombey // Financial Times. – 2006. – 24 October.
- Taylor B. Sanctions as Grand Strategy / B. Taylor. – London : Routledge, 2010. – P. 30.
- Explaining Chinese Foreign Policy toward North Korea: Navigating between the Scylla and Caribides of Proliferation and Instability // Journal of Contemporary China. – 2008. – Volume 17. – № 56 (August). – PP. 418-419.
- Kessler G. China Rejected US Suggestion to Cut Off Oil to Pressure North Korea / G. Kessler // Washington Post. – 2005. – 7 May.
- Там само.
- Charron A. UN Sanctions and Conflict Responding to Peace and Security Threats / A. Charron. New York : Routledge, 2011. – P. 128.

19. Концепция внешней политики Российской Федерации 2000 г. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.mid.ru/Bl.nsf/arh/19DCF61BEFED61134325699C003B5FA3?OpenDocument>
20. Там само.
21. Готтемиллер Р. Корейский ядерный кризис: перспективы урегулирования / Р. Готтемиллер, Ю. Федоров // Аналитические доклады Научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО(У) МИД России. – 2005. – Выпуск 5. – С. 76-77.
22. Charron A. UN Sanctions and Conflict Responding to Peace and Security Threats / A. Charron. – New York: Routledge, 2011. – P. 129.
23. Резолюция СБ ООН № 1718 от 14 октября 2006 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/russian/documen/scresol/res2006/res1718.htm>
24. Там само.
25. Charron A. UN Sanctions and Conflict Responding to Peace and Security Threats / A. Charron. – New York: Routledge, 2011. – P. 129.
26. Резолюция СБ ООН № 1874 от 12 июня 2009 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/russian/documen/scresol/res2009/res1874.htm>.
27. Chino M. Meltdown: The Inside Story of the North Korean Nuclear Crisis. St. Martins, 2008.; Koh B. Military-First Politics And Building A 'Powerful And Prosperous Nation In North Korea Nautilus Institute Policy [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nautilus.org/fora/security/0532AKoh.html>.
28. Haggard S. Engaging North Korea: The Efficacy of Sanctions and Inducements / S. Haggard, M. Noland Paper prepared for the workshop on Positive and Negative Inducements, Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington D.C., 2010. – 1 September, and the Annual Meeting of the American Political Science Association, Washington, D.C., 2010. – 1-5 September.– 52 p. – P. 13.
29. Готтемиллер Р. Корейский ядерный кризис: перспективы урегулирования / Р. Готтемиллер, Ю. Федоров // Аналитические доклады Научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО(У) МИД России. – 2005. – Выпуск 5. – С. 75.
30. Oliver Ch. Net Closes on North Korea's Arms Exports / Ch. Oliver // Financial Times. – 2009. – 15 December.
31. Fuller Th. Officials Seeks Destination of North Korean Arms / Th. Fuller, D. Sanger // New York Times. – 2009. – 14 December.
32. Spiegel P. Cargo of North Korea Materiel is Seized en route to Iran / P. Spiegel, Ch. Cummins // Wall Street Journal.– 2009. – 31 August.
33. Ханцевич О. Ядерные технологии КНДР обнаружили в Иране. Доклад ООН дает повод ужесточить санкции против Пхеньяна / О. Ханцевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ng.ru/world/2010-11-10/8_kndr.html.
34. Южнокорейские ученые: на Китай приходится 80 % внешней торговли КНДР [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.rosbalt.ru/main/2010/09/20/773143.html>.
35. Haggard St. and Marcus N. Sanctioning North Korea: The Political Economy of Denuclearization and Proliferation / S. Haggard, M. Noland // Asia Survey. – 2010. – № 50. – PP. 539-568.

Рецензенти: **Шевчук О. В.**, д.політ.н, професор;
Славко Т. О., к.політ.н., доцент.

© Седляр Ю. О., 2012

Дата надходження статті до редколегії 6.06.2012 р.

СЕДЛЯР Юлія Олександрівна – кандидат політичних наук, доцент, докторант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: санкції як інструмент зовнішньополітичного впливу та фактор забезпечення міжнародної безпеки, концепції і практика зовнішньої політики держави, теорія міжнародних відносин, взаємини в трикутнику ЄС–США–РФ.